

מהר"ל על התורה

עש"ק פ' תזריע, תשפ"ד

1. התורה היא השלמת הבריאה

פרשת תזריע (ויקרא יב:ב) – (ב) דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כִּימֵי נְדִת דְּזֹתָה תִטְמָא :

אָשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ - אָמַר ר' שְׁמֵלָאֵי כַּשֵּׁם שִׁלְיִרְתּוֹ שֶׁל אָדָם אַחַר כֵּל צְהֵמָה חִיָּה וְעוֹף צְמַעְשָׁה צְרָאֲשִׁית, כִּךְ תּוֹרַתּוֹ נִתְפַּרְשָׁה אַחַר תּוֹרַת צְהֵמָה חִיָּה וְעוֹף:

גור אריה (אות א')

בויקרא רבה (יד, א). דאם לא כן, למה מקדים פרשת בהמה חיה ועוף לפרשת תורת האדם, אלא 'כשם וכו'". ואף על גב דגבי בריאה מפרש בגמרא בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לח.) שאם יתגאה אדם אומרים לו אפילו יתוש קדמך, דבשביל זה נברא אדם אחרון למעשה בראשית, ועוד יש טעמים אחרים שם, ואם כן קשיא, כיון דאותן טעמים לא שייכים (כאן), אם כן בתורתן למה מקדים בהמה חיה ועוף לתורת האדם. ודוחק לומר איידי דמקדים ביצירה מקדים נמי בתורה, דלשון 'כשם' לא משמע הכי, דהוה ליה לומר 'כיון דהקדים יצירת בהמה חיה ועוף וכו'', ויש לומר, דגם תורתן איך יהיו מתנהגים הוא דבר דומה לבריאה, כמו שהבריאה הוא תיקונם, הכי נמי תורתם היא תקון הוויתם. לכך, כשם שמקדים בבריאה חיה ועופות - הכי נמי בתורתן, דאין התורה אלא גמור תיקונם. ובשביל כך אמרו (שבת פח.) הוסיף ה"א בשישי (בראשית א, לא), לומר שכל מעשה בראשית היו תלויים ועומדים עד ששי בסיון, אם יקבלו ישראל התורה - מוטב, ואם לאו - יחזרו לתוהו ובוהו. וזהו מפני שאין גמור בריאתן רק על ידי התורה, שהיא מתקן העולם, והוא עיקר תיקונם. ואם לא יקבלו - יחזור לתוהו ובוהו, שאין כאן תקון, ולפיכך הכל שם בריאה הוא...

דרך חיים על אבות פרק א משנה ב

ולכך התחיל התנא הזה דבריו לומר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. כי כאשר יש באדם התורה הוא נחשב בריאה טובה בעצמו כאשר יש בו התורה השכלית, אבל אם אין בו התורה אין האדם בעצמו נחשב טוב כי חסר ממנו התורה שהיא השלמת האדם במה שהוא אדם והוא נמשל כבהמה נדמה ואין זה נחשב בריאה ואין ראוי לו המציאות...

וכנגד זה אמר על התורה, כי קיום העולם בעצמו הוא התורה כמו שהתבאר לך לפני זה, כי שלימות העולם הוא בשביל התורה כמו שרמז גם כן בקרא יום הששי... ודבר זה כי לפחיתת העולם אם לא היה בעולם התורה לא היה נחשב העולם לכלום, כי מה הוא ולפחיתתו כאלו היה העולם תוהו ובוהו ואין בו ממש, לכך היה חוזר העולם לתוהו ובוהו לגמרי אם לא ע"י התורה שהיא החשיבות והמעלה העליונה בעולם שעל ידי זה ראוי העולם אל הבריאה ומכל מקום תמצא מבואר שהתורה הוא עמוד העולם וכמ"ש למעלה.

נתיבות עולם נתיב התורה פרק טו

ובפרק אלו עוברין (פסחים מ"ט ע"ב) תניא ר' אומר עם הארץ אסור לאכול בשר שנאמר זאת תורת הבהמה והעוף כו' וכל שאין עוסק בתורה אסור. פירוש כי אכילת הבשר הוא שעושה את הבשר עד שאינו נמצא, שהרי אוכל אותו עד שאין מציאות לו, ודבר זה מורה כי במדריגת האדם לא נמצא הבעל חי. ודבר זה בודאי כי במדריגת השכלי אין נמצא החמרי שהוא הבהמה, ולכך מותר לתלמיד חכם לאכול בשר ולעשות הבהמה עד שאינה נמצאת... אבל עם הארץ אין לו מדריגה זאת לומר כי במדריגת

מהר"ל על התורה

עש"ק פ' תזריע, תשפ"ד

עם הארץ לא נמצא הבעל חי שהרי אין אל עם הארץ השכל האלהי, ולפיכך עם הארץ אסור לאכול בשר. ודבר זה הוא הטעם שלא הותר הבשר לאדם הראשון, שהיה נקרא על שם האדמה החמרית ולא היה האדם במדריגה זאת שלא יהיה נמצא במדריגתו הבעל חי כיוון שנקרא אדם על שם אדמה. ואף כי אדם הראשון היה חכם על כל, מפני כי אדם היה ראשון לכל אדם ובכחו כל אדם יש לו מדריגת האדם בלבד אשר האדם אינו שכלי לגמרי, אבל נח נקרא איש אדמה שהוא בעל ואדון לאדמה החמרית ולכך במדריגתו לא נמצא הבעל חי ואליו הותר אכילת בשר:

דרך חיים על אבות פרק ב משנה ח

... ואמר כי האדם נברא לעמל שלא יהיה בעל הנחה כלל רק יוציא שלימתו אל הפעל תמיד בלי הנחה, שכן ראוי מצד טבע הבריאה... וזהו מה שלא נאמר באדם כי טוב יותר מכל הנמצאים... האדם לא נברא בהשלמה ולא נמצא האדם בהשלמה וזהו שלימתו בעצמו שהוא מתנוועע אל הפעל... ועדיין איני יודע אם לעמל שיחה או לעמל תורה... ולכך אמר כשהוא אומר לא ימוש התורה הזאת מפיו הוא אומר לעמל תורה, כי דבר זה הוא השלמת האדם ואל זה נברא שיהיה עמל...

נתיבות עולם נתיב התורה פרק טו

אמנם אשר הוא חסר מן התורה כמו ע"ה אין צריך לבאר חסרונו כי אינו אדם, כי האדם הוא בכח והוא נברא שיצא אל הפעל על ידי תורה ומצות. ולכך נקרא בשם אדם על שם אדמה כי האדמה היא בכח ויצאה אל הפעל... כי דומה אל האדמה שנזרע בו החטה שהוא זרע נקי והאדמה מוציאה זרע אל הפעל עד שהיא בפעל, וכך נזרע בגוף האדם שהוא נברא מן האדמה הנשמה... וצריך האדם להוציא אל הפעל הדבר אשר נזרע בו... והתורה והמעשים הם פרי כמו שאמר הכתוב (ישע"י ג') אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו, ואשר אינו מוציא הנשמה אל הפעל בתורה ובמצות נקרא בור שהוא כמו שדה בור. ולכך באה מצות עגלה ערופה בנחל אשר לא נזרע ולא נעבד, מפני שנהרג קודם זמנו ולא הניח לו להוציא האדמה הזאת אל הפעל...

ספר תפארת ישראל פרק ה

... המאמר המפורסם (מכות כג ב) 'אמר רבי חנניה בן עקשיא, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות, שנאמר (ישעיה מב, כא) 'ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר...'. ומעתה יש לשאול, כי איך יאמר שה' חפץ לזכות את ישראל לכך הרבה להם מצות. ודבר זה נגד השכל, שהיה לו למעט במצות, כדי שלא יהיה צריך לשמור הרבה מצות, ואז היה זוכה לעולם הבא על ידי מיעוט מצות, ממה שהוא מוסיף להם מצות, שאז אי אפשר לזכות כל כך לעולם הבא...

ועל זה אמר רבי חנניא דבריו... והם מוכנים אל מצות הרבה מאוד. וזהו זכות ישראל כאשר יש להם מצות הרבה ביותר, ולכך שכרם גדול יותר. ואל יקשה לך סוף סוף יהיה שכרם יוצא בהפסדם... זה אינו, דסוף סוף מרויח בזה על ידי שיש לו הכנה אל התורה שיש בה מצות הרבה. כי הדבר הזה שאפשר שיקיים המצות או לא יקיים - דבר זה הוא שקול, כי אולי יזכה ויקיים המצות... שהוא מוכן אל תורה של רבוי מצות, ודבר זה הוא זכות גדול מאד... ואם היצר הרע מתגרה בהם, מכל מקום מצד עצם נפשם מוכנים אל התורה. ולפיכך אמרו (סנהדרין צ א) 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא'... ויותר מזה אמרו (סנהדרין קי ב), שאפילו קטן שנולד יש לו חלק לעולם הבא... ואין זה רק מצד שלמות בריאתו בעצמו, שהוא מוכן אל התורה, ולכך זוכה לעולם הבא...